

Αρσενικά ουσιαστικά προπαροξύτονα σε -ος

Η κατηγορία αυτών των ουσιαστικών παρουσιάζει κάποια δυσκολία στην κλίση, γιατί δεν μπορούμε να πούμε πως υπάρχουν σαφείς κανόνες που μας βοηθούν στην κλίση τους.

• Τα τρισύλλαβα προπαροξύτονα αρσενικά ονόματα σε -ος συνήθως κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική ενικού και στη γενική και αιτιατική πληθυντικού, κυρίως όταν πρόκειται για λόγιες λέξεις.

Π.χ. ο κάτοικος - του κατοίκου - των κατοίκων - τους κατοίκους

ο άνθρωπος - του ανθρώπου - των ανθρώπων - τους ανθρώπους

ο έμπορος - του εμπόρου - των εμπόρων - τους εμπόρους

• Τα **πολυσύλλαβα** (τετρασύλλαβα και άνω) **προπαροξύτονα** αρσενικά σε -ος άλλοτε διατηρούν τον τόνο τους στην **προπαραλήγουσα** κι άλλοτε τον κατεβάζουν στην **παραλήγουσα**.

Σύνθετες λέξεις της **δημοτικής** μας γλώσσας **διατηρούν** τον τόνο στην **προπαραλήγουσα**.

Π.χ. ο πονοκέφαλος - του πονοκέφαλου - των πονοκέφαλων - τους πονοκέφαλους ο ανήφορος - του ανήφορου - των ανήφορων - τους ανήφορους ο συμπέθερος - του συμπέθερου - των συμπέθερων - τους συμπέθερους

Τα **βαφτιστικά** ονόματα **διατηρούν** τον τόνο στην **προπαραλήγουσα**.

Π.χ. ο Χαράλαμπος - του Χαράλαμπου

ο Θόδωρος - του Θόδωρου ο Ξενόπουλος - του Ξενόπουλου

Προσοχή όμως στα **ονόματα** των **αγίων** και των **ιστορικών προσώπων** της **αρχαίας εποχής**. Αυτά **κατεβάζουν** τον τόνο.

Π.χ. ο Άγιος Νικόλαος - του Αγίου Νικολάου

ο Μέγας Αλέξανδρος - του Μεγάλου Αλεξάνδρου

3) Τα **οικογενειακά** ονόματα **διατηρούν** τον τόνο στην **προπαραλήγουσα**.

Π.χ. ο Αποστολόπουλος - του Αποστολόπουλου

ο Παπαδόπουλος-του Παπαδόπουλου

Προσοχή όμως στα **οικογενειακά** ονόματα των **γυναικών** που **κατεβάζουν** τον τόνο. Π.χ. η κυρία Παπαδοπούλου

4) Τα τετρασύλλαβα τοπωνύμια **διατηρούν** τον τόνο στην **προπαραλήγουσα** Π.χ. ο Ασπρόπυργος - του Ασπρόπυργου

5) **Σύνθετες παλαιότερες** λέξεις της γλώσσας μας **κατεβάζουν** τον τόνο στην **παραλήγουσα**.

Π.χ. ο κατάλογος - του καταλόγου - των καταλόγων - τους καταλόγους

ο υπάλληλος - του υπαλλήλου - των υπαλλήλων - τους υπαλλήλους ο απόστολος - του αποστόλου - των αποστόλων - τους αποστόλους

Παρατήρηση:

Υπάρχουν πάντως και **προπαροξύτονα ουσιαστικά** σε -ος που **κλίνονται** και με τους **δύο τρόπους**, είτε κατεβάζοντας τον τόνο στις συγκεκριμένες περιπτώσεις είτε διατηρώντας τον στην προπαραλήγουσα σε όλες τις πτώσεις.

Π.χ. ο διάδρομος - του διαδρόμου αλλά και του διάδρομου

ο δήμαρχος - του δημάρχου αλλά και δήμαρχου

Ασκήσεις για εμπέδωση

1. Τονίζω τις υπογραμμισμένες λέξεις και διαβάζω:

Οι υπεύθυνοι παρέδωσαν τους νέους εκλογικούς καταλόγους.

Το νέο νομοσχέδιο για τους υπαλλήλους στο δημόσιο τομέα δεν ήταν ικανοποιητικό.

Το κελί του καλογερού ήταν πολύ λιτό.

Η τσάντα αυτή είναι του κυρίου Παπαδοπουλου.

Έστειλαν συγχαρητήρια για την εκλογή του νέου προεδρου.

Η γιορτή έγινε στα γραφεία των συναδελφων.

Για τη θεραπεία του σταφυλοκοκκου χρειάζεται αντιβίωση.

Η πόλη μου έχει πολλούς ανηφορους και κατηφορους.

Η ζωή των κατοικων στην Αθήνα είναι αρκετά δύσκολη.

Η μορφή του δασκαλου μου με συνοδεύει πάντα.

Τα μαθήματα του σχολείου τελειώνουν στις 15 Ιουνιου.

Οι θεοί του Ολυμπου ήταν δώδεκα.

Μου αρέσει να βλέπω φροντισμένους τους ανθοκηπους.

2. Συμπληρώνω τις προτάσεις με το ουσιαστικό στην αιτιατική πληθυντικού και το τονίζω στην κατάλληλη συλλαβή:

- (δήμαρχος, κατάλογος, πρόεδρος, πόλεμος)

Ο νομάρχης κάλεσεκαι τουςτης περιοχής.

Ο γραμματέας συμπλήρωσε με τα ονόματα.

Κανένα καλό δε βγαίνει για τους λαούς από

- (αντίλαλος, μαντρόσκυλος, παιδίατρος, πονοκέφαλος)

Άκουσα της μάχης.

Το νοσοκομείο παιδων απασχολεί πολλούς

Με που τον πιάνουν τελευταία τον ενοχλεί κάθε θόρυβος.

Ο τσοπάνης είχε τρεις να του φυλάνε το κοπάδι.

3. Σχηματίζω φράσεις, γράφοντας το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική ενικού ή πληθυντικού αριθμού:

τα χειροκροτήματα - οι φίλαθλοι	
τα ράσα - οι καλόγεροι	
τα στενά - ο Ελλήσποντος	
τα δεινά - ο πόλεμος	
τα κέρδη - οι βιομήχανοι	
οι ανησυχίες - οι έφηβοι	
τα νερά - ο χείμαρρος	
το κατάστημα - ο έμπορος	
η δύναμη - ο άνεμος	
η έξοδος - ο κίνδυνος	
η εκλογή - ο πρόεδρος	
το χτίσιμο - ο μαντρότοιχος	

4. Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα:

Ονομαστική ενικού	Γενική ενικού	Ονομ. πληθυντικού	Γενική πληθυντικού
ο αυλόγυρος			
ο καλόγερος			
ο αντίλαλος			
ο βάτραχος			
ο εξάψαλμος			
ο πύραυλος			
ο ρινόκερος			
ο έμπορος			
ο πόλεμος			
ο έφηβος			
ο ανθόκηπος			

